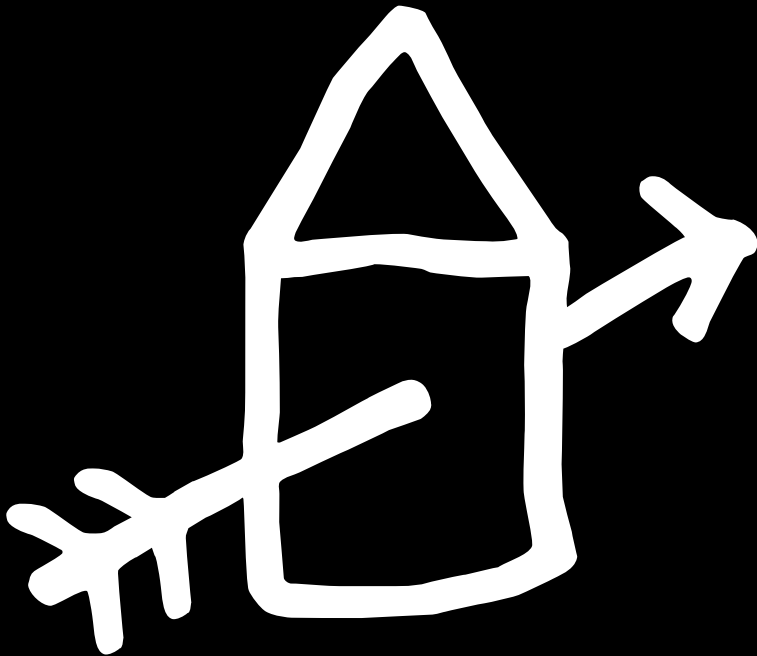

Baerne

In dit nummer o.a.:

- ☞ Militairen uit Baarn in het leger van Napoleon
- ☞ Expositie 'Mijn naam is ... Bijzondere Baarnse Vrouwen'
- ☞ Koloniaal verleden – villa Java
- ☞ Galvanisch Bedrijf Eemland

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN DE VOORZITTER

Op het moment dat ik dit schrijf (eind januari) zijn net de coronaregels versoepeld. Fijn dat we de Oudheidkamer weer kunnen bezoeken en dat er weer lezingen mogelijk zijn.

Uiteraard nemen we nog steeds de basiscoronaregels in acht, zoals anderhalve meter afstand, mondkapjes, etc. Ook zullen we als dat nodig is aan bezoekers de QR-code (met legitimatie) vragen.

De expositie ‘Mijn naam is... Bijzondere Baarnse vrouwen’ is inmiddels te bezichtigen in de Oudheidkamer. Het is een leuke en interessante tentoonstelling. Ik wist niet dat in Baarn zoveel bijzondere en beroemde vrouwen hebben gewoond!

De eerstgeplande lezing dit jaar vindt plaats op 6 april a.s. (mits corona geen roet in het eten gooit). Historicus Sander Wassink houdt dan een lezing over veldheer annex schurk Maarten van Rossum wiens devies ‘Blaken en branden’ was. Helaas heeft hij ook in onze contreien zijn praktijken toegepast.

In het afgelopen jaar vond eind december de overdracht plaats van 68 schilderijen, tekeningen, aquarellen en andere kunstobjecten van de gemeente aan onze vereniging. Deze waren al sinds de oprichting van de HKB in bruikleen bij ons, maar nu berust ook het eigendom bij onze vereniging. Tevens hebben wij een schilderij van de gemeente gekregen, dat nog niet in ons bezit was. Het gaat om een schilderij van S.H. Wagner waarop het tolhuisje staat afgebeeld, dat al sinds jaar en dag ons logo is.

Zoals u ongetwijfeld weet stond het tolhuisje vroeger op de hoek Eemweg-Kerkstraat.

Tot besluit wil ik onder uw aandacht brengen dat onze Algemene Ledenvergadering op 29 maart a.s. in de Herberg van Paulus plaats zal vinden. Er staan een paar belangwekkende onderwerpen op de agenda, zoals een nieuw beleidsplan voor de jaren 2022-2024 en de aanpassing van ons huishoudelijk reglement. En waarom u zeker moet komen is een lezing na de pauze van Jan van der Laan over het voormalige stadje en kasteel Ter Eem.

U allen hartelijk groetend,

Jan Baerends

INHOUD

Van de Voorzitter	3
Militairen uit Baarn in het leger van Napoleon	4
Expositie ‘Mijn naam is ...’	9
Koloniaal verleden – villa Java	12
Galvanisch Bedrijf Eemland	18
Korfbal in Baarn - De Giraffes	23
Aanwisten kw4-2021	29
Colofon/agenda	30

Foto omslag:

Episode van de oorlog van 1812 van

I. Pryanishnikov (1874) (en. wikipedia.org)

MILITAIRES UIT BAARN IN HET LEGER VAN NAPOLEON

Op 5 mei 2021 was het 200 jaar geleden dat Napoleon Bonaparte stierf. Bij zijn veldslagen overleden honderdduizenden soldaten. Ook jongens uit Baarn maakten deel uit van het leger van Napoleon. Iny Hoogendijk-Franken inventariseerde hun namen en dienst in het Keizerlijke leger. De redactie schetst in een kader de context van de veldslagen van Napoleon.

Dienen in het leger van Napoleon

In gesprekken in kleine kring hoor je soms zeggen dat een voorouder ook in het leger van Napoleon gediend heeft en al of niet is teruggekeerd. Sinds kort is het mogelijk na te gaan bij welke eenheid die militair was ingedeeld.

Fuselier, getekend door Richard Knötel (ca. 1890)

De database van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) is daarbij een grote hulp. Voor nadere details verwijst het Instituut echter naar de 'Service Historique de la Défense' in Vincennes/Parijs, waar slechts een deel van de stamboeken is gescand. Het gaat dan om de boeken waarin de militairen die deel uitmaakten van de Keizerlijke Garde (subserie 20YC) en de Linieregimenten (subserie 21YC) geregistreerd staan. De overige subseries moeten nog gedigitaliseerd worden. Achttien jongemannen uit Baarn hebben gediend in één van de eenheden van de 'Grande Armée'

Keizerlijke Garde

Van het 3e Regiment Grenadiers te Voet van de Garde maakten deel uit: **Hendrik Schmidt** en **Cornelis Suijk**. Beiden traden in november 1809 toe tot dit Hollandse regiment, in de functie van tamboer of trommelslager. Zij gaven aan het hoofd van een eenheid het marstempo aan. Na de annexatie van het Koninkrijk Holland door Napoleon gingen Hendrik en Cornelis op 1 oktober 1810 over naar het 2e Regiment Garde Imperiale. Beiden werden tijdens de Russische veldtocht krijsgeslagen gemaakt: Cornelis op 17 november 1812 in de slag bij Krasnoi en Hendrik

een paar dagen later, op 20 november 1812. Napoleon offerde dit regiment op om de terugtocht van de 'Grande Armée' te dekken.

Linieregimenten

Bij linieregimenten stelden de militairen zich in achterelkaar gelegen linies op, om daarna linie voor linie vuur te geven. In het *123e Regiment Infanterie van Linie (RIL)* komen we vier jongemannen tegen.

Aalbert Suijk (metselaar van beroep) trad op 8 maart 1808 in dienst van het 6e Hollandse Regiment Infanterie en maakte de campagnes van 1808 en 1809 bij Stralsund mee. Na de inlijving van het Koninkrijk Holland door Napoleon trad hij op 2 oktober 1810 toe tot het 123e RIL. Zijn functie was voltigeur: een 'lichte' infanterist en een goede schutter, die werd ingezet om voor de linies te opereren. Er zijn geen verdere details bekend.

Hendrik Bon (timmerman) stond als dienstplichtige (conscrit) van het jaar 1810 als nr. 10 op de conscriptielijst van het Kanton Amersfoort. Het was een laag nummer met een grote kans om voor actieve dienst opgeroepen te worden. Hendrik trad op 19 maart 1812 in dienst en ontving in het depot in Saint Omer in Noord Frankrijk een uitrusting en voerde er zijn eerste exercities uit. Hij behoorde tot het 3e bataljon, 3e compagnie. Hij is heelhuids teruggekeerd, want hij trouwde op 1 juni 1815 te Baarn met Lucretia Aletta van Asschenberg.

Zilvester van Voorthuizen (dagloner) was een dienstplichtige van het jaar 1810; die als nr. 22 op de conscriptielijst stond. Hij trad op 19 maart 1812 in dienst en werd ingedeeld bij het 3e bataljon, 3e compagnie. Zijn naam werd op 31 maart 1814 doorgehaald

in het stamboek vanwege een langdurig verblijf in het ziekenhuis. Zilvester huwde op 14 augustus 1819 te Baarn met Wijnanda Maria van Rossum en overleed aldaar in 1847. **Cornelis Roos** (dagloner) trad op 19 maart 1812 in dienst, als dienstplichtige van het jaar 1810, met nummer 24. Hij werd ingedeeld bij het 3e bataljon, 3e compagnie. Hij trouwde in 1818 te Baarn met Lammertje Hogenbirk uit Naarden.

124e Regiment Infanterie van Linie

Wilhelmus Suijk heeft carrière in het leger gemaakt: vanaf 1798 soldaat, in 1802 korporaal, in 1806 sergeant en hij eindigde als onderluitenant. Hij maakte de campagnes mee van 1799, 1800, 1806 en 1809. Waarschijnlijk werd hij in september 1810 overgeplaatst naar het 124e RIL. Als laatste vermelding in zijn stamboek stond vermeld: 'déserté le...1813', zoals bij heel veel manschappen van het 124e RIL vermeld stond. Het wil eerder zeggen dat de leiding geen idee had waar de manschappen gebleven waren. Vermist tijdens de gevechten in Saksen of gedurende de smadelijke terugkeer naar Frankrijk?

Gerrit van der Heijden trad in 1805 als voltigeur in dienst bij het 1e Bataljon van het Hollandse 7e Regiment. In 1809 werd hij grenadier: een soldaat gespecialiseerd in het werpen van een handgranaat. Ook hij kwam in 1810 bij het 124e RIL terecht en werd als gedeserteerd beschouwd in 1813.

131e Regiment Infanterie van Linie: het Walcheren Regiment voor dienstplichtigen

Adrianus van der Grient was een dienstplichtige van het jaar 1812 en stond als nr. 76 op de conscriptielijst. Hij kwam op 17 april 1813

aan bij zijn eenheid; zijn rang was fuselier: een gewerschutter. Hij werd ingedeeld bij het 5e bataljon, 3e compagnie. Waarschijnlijk ontving hij in een maand tijd zijn training en werd hij vervolgens naar het front in Duitsland gezonden. We weten verder niets over hem. Waarschijnlijk is hij in 1813 omgekomen tijdens de Najaarsveldtocht in Saksen, bij één van de volgende veldslagen: Grossbeeren (23 augustus), Denewitz (6 september), Leipzig (16-19 oktober) of Hanau (30-31 oktober).

Van het 8e Regiment Infanterie van Linie maakten deel uit **Jan Breijer** en **Wilhelmus Kuijer**. De namen in de stamboeken waren in het

Voltigeur, getekend door Richard Knötel (ca. 1890)

Frans gesteld en nogal verhaspeld deze keer: *Guillaume Kuis, fils de Adriaan et Jeannette Helmissse*. Beiden waren dienstplichtigen van het jaar 1813, namelijk 20 jaar oud. Jan stond als nummer 27 op de conscriptielijst van het kanton Amersfoort en woonde in Maartensdijk; zijn beroep was dagloner. Wilhelmus stond op dezelfde conscriptielijst als nummer 40; zijn beroep was boer. Ze traden beiden in dienst op 28 oktober 1813 en werden al op 13 november overgeplaatst naar het 145^e Regiment Infanterie van Linie. Jan Breijer vonden we niet terug in het stamboek van het 145^e regiment; maar wel bij de Burgerlijke Stand in Maartensdijk, waar hij op 26 juni 1816 trouwde met Ariaantje van Voorst. Wilhelmus zou op 31 december 1813 gedeserteerd zijn: Holland was toen immers weer zelfstandig; waarom zou je dan in Franse dienst blijven? In 1822 trouwde hij in Amersfoort, waar hij in 1880 overleed.

Overige regimenten (zonder scans)

Het 33^e Regiment Lichte Infanterie kwam al twee weken na het begin van de Russische Veldtocht in de problemen vanwege het hoge aantal weglopers en achterblijvers. Het regiment is in juli in Minsk uit elkaar gehaald. Op de terugtocht bleef het regiment manschappen verliezen en ging helemaal ten onder bij de slag bij Krasnoi in november 1812. **Frederik Smits** maakte deel uit van dit regiment, maar we hebben geen verdere details over hem. Het 11^e Regiment Huzaren werd opnieuw opgericht op 18 augustus 1810. Het nam deel aan de veldtocht naar Rusland in 1812 en aan de slag om Leipzig of de Volkerenslag tussen 16 en 19 oktober 1813. Hiervan maakten deel uit: **Abraham van Voorthuizen** en **Mathias**

Grenadier, getekend door Richard Knötel (ca. 1890)

Brouwer. We weten niets over hun lot. **Jan van Wilsum** was ingedeeld bij het 7^e Regiment Lichte Lansiers. Hij blijkt op 11 oktober 1813 in het militaire hospitaal van Osnabrück overleden te zijn aan tyfus. Het 3e Cohort van de Nationale Garde had als standplaats Amsterdam. Het was de bedoeling dat deze eenheid het eigen grondgebied zou beschermen. In februari 1813 echter werd het 3e Cohort door Napoleon overgeheveld naar de 'Grande Armée'. **Teunis Grootveld** en **Willem van Hagen** waren ingelijfd bij het 3e Cohort. Het is niet duidelijk wat er met Teunis gebeurd is. Willem trouwde in 1821 te Bussum met Gijsbertje Pouw. **Jacob de Roth**, tenslotte, diende als onderluitenant, maar het is niet bekend in welke een-

heid en evenmin hoe hij zijn tijd in dienst is doorgekomen. Op 1 juni 1820 overleed hij te Baarn.

Tenslotte

Van de achttien militairen die in Baarn geboren zijn, keerden er zeven weer terug, kwam er één om in Franse dienst en waren tien manschappen waarschijnlijk vermist. Vooral ook een groot verlies voor Jan Suijk en zijn vrouw Hendrika van der Vliet die drie zonen (beroepsmilitairen) te betreuen hadden. De militairen kwamen wellicht om bij gevechtshandelingen, maar de kans is veel groter dat zij ten onder gingen achter het front aan een combinatie van uitputting en besmettelijke ziekten.

De legers en veldslagen van Napoleon

In 1804 kroonde Napoleon Bonaparte zichzelf tot keizer van het Eerste Franse Keizerrijk. Het Koninkrijk Holland, tot stand gekomen in 1806, was - met Lodewijk Napoleon als koning - daarvan een vazalstaat van 1810 tot 1813. In deze periode namen jongemannen dienst in de Franse legers: sommigen vrijwillig, anderen omdat ze door loting waren aangewezen.

Het 'Grande Armée' kende een groot aantal nationaliteiten. Omdat het Nederlandse grondgebied deel uitmaakte van het Franse Rijk zijn de Nederlandse militairen niet apart opgenomen in de telling, maar vallen ze binnen de grote groep van 300.000 Fransen. In de database van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie zijn ruim 59.000 inschrijvingen opgenomen met onder andere vermelding van de geboorteplaats. Uit de data van start en einde van dienst kan

worden afgeleid aan welke veldslag of oorlog deel is genomen. Na de overwinning op Oostenrijk in de Vijfde Coalitieoorlog (1809) was Napoleon heer en meester in Europa. Het grootste deel van het continent was nu Frans, als vazalstaat, bondgenoot, vriend of verslagen vijand, behalve Groot-Brittannië, Cádiz en Lissabon. Door zijn huwelijk met de Oostenrijkse aartshertogin Marie Louise wil hij een langdurende vrede tussen Frankrijk en Oostenrijk bereiken. Bij de verdragen van Tilsit (7 en 9 juli 1807) waren Rusland en Polen bondgenoten geworden. Ook sloot Rusland zich aan bij het Continentaal Stelsel, een handelsblokkade met het doel de Britse economie te vernietigen. Rusland beëindigde het bondgenootschap op 31 december 1810. In juni 1812 begon Napoleon met zijn 'Grande Armée' aan de veldtocht tegen Rusland. Dat grote leger bestond op dat moment uit ruim 690.000 manschappen. Op 14 september bereikte hij Moskou met een zwaar gehavende legermacht. Het had het glorieuze hoogtepunt van de veldtocht moeten zijn, maar het had veel weg van een anticlimax, aangezien hij al meer dan de helft van zijn manschappen had verloren. Kort voor de intocht in Moskou

had Napoleon tijdens de slag bij Borodino meer dan 28.000 man opgeofferd. Na een verblijf van vijf weken en een verlies van nog eens 15.000 manschappen, aanvaardde het leger de lange reis terug. Op die terugreis vielen de Russen bij de Berezina de legeronderdelen aan die de rivier nog niet waren overgestoken: 22.000 manschappen verloren het leven. Van de 690.000 manschappen die aan de veldtocht begonnen keerde uiteindelijk ongeveer 10% terug.

Na de veldtocht tegen Rusland was er tussen maart 1813 en mei 1814 een volgend militair conflict: de Zesde Coalitieoorlog. Deze werd uitgevochten tussen Napoleons Franse Keizerrijk en de zesde coalitie tussen alle andere Europese grootmachten: Rusland, Oostenrijk, Groot-Brittannië en Pruisen. In het voorjaar, Napoleon weet al snel weer een leger op de been te brengen, verslaat hij de Russen en de Pruisen, met grote verliezen aan beide zijden. In het najaar volgen de slagen bij Dresden en Leipzig, de laatste eindigt in een nederlaag voor Napoleon. Deze Zesde Coalitieoorlog kent veldslagen over het hele Europese continent, met naar schatting 2 miljoen gesneuvelden.

In de Tussen Vecht en Eem van december 2021 is een uitgebreider artikel van Iny Hoogendijk te vinden over streekgenoten in dienst van de Napoleontische legers.

Bronnen

Nederlandse militairen in het leger van Napoleon; NIMH.nl

Welten, Joost: 'Naamloze doden. Een tyfusepidemie onder soldaten van Napoleon' in *Jaarboek*

Centraal Bureau voor de Genealogie 2010, nummer 64, pag. 52.

archieven.nl

nrc.nl/nieuws/2009/12/31/een-veldtocht-een-miljoen-doden-11831491-a600066

napolun.com

historiek.net/de-hel-van-1812-nederlanders-in-napoleons-leger/56633/

nl.wikipedia.org/wiki/Zesde_Coalitieoorlog

EXPOSITIE 'MIJN NAAM IS...'

Na ruim anderhalf jaar hebben we gelukkig weer de mogelijkheid om een nieuwe tentoonstelling op te zetten in de Oudheidkamer. De huidige tentoonstelling over 125 jaar <Baarnsche Courant> heeft door Covid-19 (Corona) bijna twee jaar gestaan. Gelukkig kon deze tentoonstelling bij vlagen - tussen alle restricties door - wel bezocht worden en velen van u hebben dat ook gedaan. Maar nu is het tijd voor iets nieuws.

Expositie 'Mijn naam is... Bijzondere Baarnse Vrouwen'

De titel spreekt voor zich, de nieuwe tentoonstelling gaat over vrouwen die in Baarn geboren zijn, en/of gewoond of gewerkt hebben. Vrouwen die naam gemaakt hebben door bijzondere verdiensten. Soms zijn dat ontdekkingen, soms inspanningen voor de samenleving, soms als kunstenaar of schrijver van boeken.

Ons onderzoek voor de expositie heeft een scala aan bijzondere vrouwen opgeleverd, waaronder: Johanna Westerdijk, Aletta Jacobs, Hella Haasse, Estella de Boer, diverse vorstinnen, Gertrude Buringh Boekhoudt, Augusta de Wit, Henriëtte de Beaufort, Wil Petroff-van Gurp.

In deze tentoonstelling verschaffen we in het kort informatie over hun leven en hun band met Baarn. Johanna Westerdijk is echter de centrale persoon in deze presentatie en krijgt de meeste aandacht.

Kom kijken en lezen wat deze vrouwen voor Nederland, de wereld en uiteindelijk dus ook voor Baarn hebben betekend. U bent van harte welkom voor bezichtiging in onze Oudheidkamer op woensdag tussen 14.00-16.00 u en op zaterdag tussen 11.00-13.00 u. Graag tot ziens op deze boeiende tentoonstelling!

Mijn naam is ...

Bijzondere Baarnse Vrouwen

Een tentoonstelling over Baarnse vrouwen die naam gemaakt hebben door bijzondere verdiensten.

O.a. Johanna Westerdijk, Aletta Jacobs, Hella Haasse, Estella den Boer, Gertrude Buringh Boekhoudt, Augusta de Wit, Henriëtte de Beaufort, Mevrouw Wil Petroff - Van Gurp en natuurlijk enkele vorstinnen.

U bent welkom op woensdag van 14.00 uur tot 16.00 uur en op zaterdag van 11.00 uur tot 13.00 uur in de Oudheidkamer onder de bibliotheek. De tentoonstelling is gratis te bezoeken.
www.historischekringbaerne.nl

Juwelier van Doorm

Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

Maurice Lacroix

Bruno Söhnle

Seiko

Pulsar

Breil

Danish Design

Tommy Hilfiger

Zinzi

Rosa di Luca

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

NACHTEGAALLAAN 43 - 3741 WT BAARN

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

KOLONIAAL VERLEDEN - VILLA JAVA

Toen Richard Scherenberg, rijk geworden door te handelen in Chinese goederen, eind 18e eeuw in Baarn belandde en de Chinese paviljoens Peking en Canton liet verrijzen, zou hij ook nog een plan hebben om een huis met de naam Java te laten bouwen. Zijn vrouw en zijn schoonmoeder wisten hem echter dermate kaal te plukken, dat hij zijn eigendommen in Baarn moest verkopen. Het zou tot 1871 duren voordat er een villa Java tegenover het inmiddels gesloopte paviljoen Canton zou komen.

door Henriëtte Beuk

In 1838/39 kocht Willem Jan Rutgers van Rozenburg, commissionair in effecten te Amsterdam een perceel met huis en erf en een terrein van vermaak die ten zuiden van het Chinese paviljoen Canton lagen aan de rand van de Oosterhei. De familie Rutgers van Rozenburg was al langer bekend met Baarn als een prettige plek om te vertoeven: een broer van Willem Jan, Louis Henri, was op dat moment eigenaar van het landgoed De Hooge Vuursche II (ten zuiden van de Hilversumsestraatweg), en hun zuster de kunstschilderes Gertrude Catherine Madelon verbleef met haar man Pieter Cornelis de Roth regelmatig in de villa Rusthoek en later bewoonden zij een huis aan de Schapendrift (nu Kerkstraat).

Willem Jan liet een nieuwe villa bouwen, zijn neefje Louis Daniel en zijn zusje Sara Louise, de kinderen van de eigenaar van De Hooge Vuursche, legden de eerste steen.

Na het overlijden van Willem Jan in 1848 gaat het eigendom van de villa en de bijbehorende grond over in handen van zijn broer Carel Anthony (1797-1868) en zijn zuster Anna Margaretha (1804-1893). Laatstgenoemde zal vervolgens het onroerend goed in 1870 verkopen aan Charles William Stricker.

Paine Stricker

De familie Paine Stricker stamde af van een Deense koopman Charles Ludwig Stricker, hij werd als zoon van de garnizoenscommandant geboren in de destijds Deense handelspost Tranquebar aan de zuidoostelijke kust van India. Op 10-jarige leeftijd werd deze Charles Ludwig naar Kopenhagen gestuurd voor een opleiding. Op zijn 20ste keerde hij terug naar India om even later als kapitein in Nederlands-Indië te gaan werken. Hij trouwde in 1827 te Batavia de Nederlandse Neeltje van der Plas (1804-1878).

Tegen 1833 ging hij samenwerken met William Fitz Paine, een Amerikaan die in Azië met Chinese handel was gestart voor een koopman/reder uit Boston, USA. Vrijgezel en huisvriend Fitz Paine overleed echter binnen een jaar, het bedrijf dat de twee mannen hadden opgezet zou echter nog 25 jaar bestaan. Het was een succesvol bedrijf dankzij de afwezigheid van pottenkijkers overzee en de Strickers kwamen in hoog aanzien te staan.

Als eerbetoon aan zijn compagnon, kregen de kinderen van Charles en Neeltje een extra achternaam Paine. Charles L. Stricker zelf verlaat Java in 1839 met vrouw en kinderen om zich

De villa rond 1900 in oude glorie.

definitief in Amsterdam te vestigen. Midden 1840 komt Alfred Augustus Reed (1817-1878) bij de firma Paine Stricker & Co. Zijn handelspartners in Batavia zijn de Nederlandse broers Ernst Willem en Frederik Hendrik Cornelis Cramerus. Deze broers huwden dames uit de familie van J.C. Baud, gouverneur-generaal en vervolgens minister van Koloniën te Den Haag. Zo beschikte de firma over een netwerk in de hoogste kringen, in een tijd dat de juiste familierelaties van cruciaal belang waren in de handel en politiek.

Baarns leven

De nieuwe eigenaren van de villa in Baarn noemden het pand Java naar het eiland waarop al enkele generaties hun handelshuis gevestigd was en waar zij ook plantages bezaten. Daarnaast bezat hun firma tenminste twee suikerfabrieken in West-Java. Zij hadden niet alleen belang in de verkoop van producten als suiker en koffie, maar ook in de financiering van de productie ervan. In 1850 beschikte de firma over vijf eigen schepen. Veertien jaar later stonden de twee grootste schepen

De leegstaande villa rond de tijd van de sloop in de jaren 1970.

(beide 800 tonners) in Batavia op hun naam geregistreerd. De firma exporteerde voornamelijk naar Noord-Amerika, maar ook naar Amsterdam via commissienair Van Eeghen.

Charles William Paine Stricker, de oudste zoon van Charles en Neeltje, werd in 1833 te Amsterdam geboren en huwde daar in 1860 Cornelia Augusta Arnold. Zij was in Batavia geboren als dochter van een grootgrondbezitter en plantagehouder. Haar familie in Nederland was gelieerd aan Adrianus Johannes Bik (1790-1872)⁽¹⁾ en bezat landgoederen onder Velsen en Wijk aan Zee. Een deel van landgoed De Breesaap werd in 1865 doorsneden door de aanleg van het Noordzeekanaal, waar enkele

heren Rutgers van Rozenburg bij betrokken waren.

Net als de Rutgers van Rozenburg, gebruikte het gezin Paine Stricker-Arnold de villa in Baarn als een buitenhuis voor het zomerseizoen, de rest van het jaar verbleven zij in Amsterdam. Vader Charles William overleed in 1876, het jaar dat de gemeente Baarn de gelegenheid te baat nam om na bestrating enkele wegen een nieuwe naam te geven en zo werd de noordelijkste weg tussen de Oosterstraat en de Noorderweg vernoemd naar villa Java.⁽²⁾ De zonen van Paine Stricker en Arnold werden actief in de Baarnsche Vélocipède Club, raakten bevriend met de familie Hassely Kirchner

van de huizen *Holland* en *Bloemswaard* een stukje verderop in de laan en maakten deel uit van de erewacht voor de koninklijke familie op momenten dat deze aankwam in Baarn voor een verblijf op paleis Soestdijk.

Importeur Charles William Fitz⁽³⁾ Paine Stricker (1863-1938) trad in 1888 in het huwelijk met Cornelia Abrahamina Dudok de Wit (1867-1944), een nicht van Kees 'de Tippelaar' Dudok de Wit die het landgoed *Slangevecht* te Breukelen bewoonde. Het echtpaar ging wonen in villa *Nieuweroord* aan de Amaliaalaan en in 1889 kregen zij een zoon. In 1907 werd de scheiding uitgesproken tussen de echtelieden, Charles overleed te Baarn in 1938.

Het lot van villa Java

De weduwe Paine Stricker-Arnold overleed in 1904 te Baarn en de villa werd rond 1906 verkocht. In de villa en het koetshuis werd begin 1921 het fytopathologisch laboratorium Willie Crommelin gevestigd dat onder leiding stond van prof. dr. Johanna Westerdijk. Nadat het laboratorium was verhuisd naar Wageningen, stond de gebouwen een poos leeg. In 1974 viel het complex ten prooi aan de slopershamer, zodat op het perceel van de villa een nieuw appartementengebouw kon verrijzen. Alleen het koetshuis *Madoera* bleef behouden.

Beeld

Afkomstig uit de collectie van de HKB.

Bronnen

Cbg.nl

Noord-Hollands Archief, toegang 1048

Maatschappij de Breesaap te Den Haag.

Nationaal Archief, toegangen 2.21.08 Johannes van den Bosch en 2.21.04 familie Bik.

Noten

1. A.J. Bik werd in 1828 benoemd tot baljuw van Batavia en assistent-resident van de ommelanden van Batavia, in 1832 benoemd tot rechter en lid van de Raad van Justitie in Batavia. Vanaf 1939 wijdde hij zich enkel aan de suikerteelt en keert in 1847 terug naar Nederland. Hij was in Batavia gehuwd met Anna Maria Arnold (1809-1894), een tante van Cornelia Augusta Arnold. A.J. Bik en Ch.W. Paine Stricker zijn belanghebbenden in maatschappij De Breesaap.
2. De Indische buurt werd tussen 1890 en 1900 aangelegd.
3. Fitz wordt ook wel aangetroffen als Fritz in documenten over de familie Paine Stricker.

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders-de Jong, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

apotheek.julius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woonzorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk, geheel zelfstandig wonen is eveneens mogelijk.

Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven.

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningsweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

GALVANISCH BEDRIJF EEMLAND - ONRUST IN DE WIJK

Een opvallend bedrijfspand in het centrum van Baarn heeft jarenlang leeg gestaan en is in 2019 gesloopt ten behoeve van een nieuw complex met zes appartementen. Voordat het zover was, hebben de omwonenden regelmatig klachten ingediend bij de gemeente; was het niet over het ontwerp van het appartementengebouw, dan wel over het verloederen van het pand en daarvoor al over de bedrijfsvoering van Galvanisch Bedrijf Eemland (GBE).

door Henriëtte Beuk

In het voorjaar van 1958 diende de Hilversummer de 55-jarige Cornelis (Cees) van Kasbergen, metaalslijper van beroep een aanvraag in bij de gemeente Baarn voor een hinderwetvergunning voor zijn galvaniseer- en

polijstbedrijf in de Kampstraat. Vanaf de jaren 1920 was op die locatie een timmerwerkplaats voor tuinonderkomens als kassen en loodsen van G. Koelewijn gevestigd. In 1953 kwam er een brommerfabriek.

De Kampstraat rond 1900 met rechts al een bedrijfspand op de latere locatie van GBE.

De vergunning werd een maand later verleend met de volgende voorwaarden van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu voor zuivering van het afvalwater: lozing van het bedrijfsafvalwater dient te geschieden op het gemeentelijk rioleringsnet; het bedrijfsafvalwater bevat geen inhoud van galvanische baden noch van de spaartanks, die mogen niet worden geloosd; wanneer het pH-gehalte van het bedrijfsafvalwater hoger dan 6 bedraagt, moet het eerst worden geneutraliseerd tot het aangegeven niveau alvorens te lozen; het gehalte aan chroom of nikkel mag niet meer dan 5 mg per liter bedragen, via spaartanks moet het gehalte verminderd worden alvorens te lozen.

En zo konden Cornelis en zijn zoon Gerrit aan de slag met 1 administratief medewerker en 11 man technisch personeel. Met behulp van elektriciteit bedekten ze een metalen voorwerp met een laagje ander metaal (nikkel, chroom of zink) om het voorwerp meer corrosiebestendig te maken.

Vijf jaar later kwam het bedrijf in het nieuws door een brand. Er was kortsluiting ontstaan in een gelijkrichter die door de vloer is gebrand en vervolgens naar beneden is gezakt. De schade in de fabriek beliep ongeveer een ton en werd slechts gedeeltelijk door de verzekering gedekt.

Overlast

In de nazomer van 1966 komen de eerste klachten van een buurman in de Brinkstraat bij de gemeente binnen. Het bedrijf zou bezig zijn met een uitbreiding, de buurman heeft last van geluid, trillingen en zelfs van luchtvervuiling. Publieke Werken vindt na onderzoek van de bedrijfsvoering geen grond om de klach-

Cees van Kasbergen (1902-1987) was actief in het verzet tijdens WOII, net als zijn zoon Gerrit (1926-2008) en neef Cas (1920-2014), de Oranjemarechaussee. Alle drie kregen zij het Verzetsherinneringskruis uitgereikt. Op de foto Cees bij het wijnvat met Ton Leenders, bedrijfsleider van de Hilversumse firma J.A. van Olfen waar een omvangrijk wapenarsenaal verborgen werd gehouden (foto uit het boek De Oranjemarechaussee).

ten ontvankelijk te verklaren: de bouwwerkzaamheden betreffen een verbouwing, geen uitbreiding; er zijn geen hinderlijke trillingen waargenomen; 's nachts wordt de stroom uitgeschakeld; er zijn maatregelen getroffen om brandgevaar te voorkomen; en de geringe hoeveelheden damp worden op voldoende hoogte via een uitmonding afgevoerd. Naar aanleiding van een toename van calamiteiten

bij bedrijven die de volksgezondheid kunnen schaden (vrijkomen van gif, gevaarlijke stoffen) en dieren en/of landbouwgewassen hebben doen sterven c.q. besmet, krijgt ook de hinderwetvergunning voor GBE in 1967 de toevoeging dat in dat geval terstond de politie gewaarschuwd dient te worden.

Twaalf jaar later meldt dezelfde buurman zich opnieuw bij de gemeente. Er zouden open zoutzuurvaten opgesteld staan tegen de scheidingsmuur in de steeg tussen zijn bedrijf in de Brinkstraat en GBE. Hij klaagt over hoofdpijn en stankoverlast, hij kan geen raam openzetten of in de tuin zitten. Tevens is er sprake van een verstopping in het riool in de steeg naast zijn bedrijf.

GBE ontvangt in maart 1980 een bezoek van de ingeschakelde inspecteur. Er blijkt sprake te zijn van een nagenoeg continu geluidsniveau van 62 dB, het referentieniveau van de omgeving is 50 dB. GBE wordt geadviseerd een suskast te installeren, ook al staat de lawaaïge afzuiginstallatie niet continu aan. Verder dienen de ramen en deuren gesloten zijn bij de uitvoering van langdurige werkzaamheden. Tenslotte moeten er brandwerende maatregelen getroffen worden: het aanbrenge van zelfsluitende deuren van minimaal 4 cm dikte en het plafond moet voorzien worden van een laag kalkmortel van minimaal 2 cm dik op metaalgaas of een andere constructie met een brandwerendheid van minimaal 30 minuten. Deze voorwaarden worden in het najaar van 1982 toegevoegd aan de hinderwetvergunning van GBE.

Dat gaat de nieuwe eigenaar van het bedrijf, de chemicus Gerrit Leendert Vierbergen te ver en hij dient een protest in: de geluidsdemper is geïnstalleerd en hij heeft sindsdien geen

klachten meer ontvangen; zijn bedrijf werkt voor 99% met vloeistof, de brandvoorschriften vindt hij daarom overdreven, en een poederblusser is immers verplicht aanwezig.

Opkomend milieubewustzijn

Maar de buurt is er niet gerust op. Begin 1983 moet Vierbergen zich opnieuw weren tegen beschuldigingen van opslag van chemische stoffen in de steeg (dat zijn baden met sterk verdund zoutzuur, met een toegestane concentratie van <5%). Ook zou de lokale jeugd gevaar lopen als ze spelen in de steeg; ze gooiden graag stukjes ijzer in de plassen, omdat er dan een spannend gesis te horen was.

Eind 1984 verzamelen de omwonenden zich om een bezwaar bij de gemeente in te dienen middels een advocaat: het bedrijf zou zure regen en geluidsoverlast veroorzaken. Publieke Werken en de Inspectie voor Volksgezondheid en Milieu zijn het met elkaar eens en adviseren de Provincie dat de baden en opslag in pandig geplaatst moeten worden, dat instelling van een bodemonderzoek nodig is wegens vermeende vervuiling. Het mooiste zou zijn als het bedrijf verhuisde naar een andere locatie. In de loop van 1985 touwtrekken gemeente en Vierbergen nog om de plaats van de baden, er is in pandig geen ruimte, maar aangezien het bodemonderzoek een geringe en incidentele bodemverontreiniging heeft aangetoond, mag GBE voorlopig blijven en wordt in de nieuwe hinderwetvergunning opgenomen dat de baden buiten mogen staan.

De status quo duurt niet lang, een half jaar later is de publieke opinie dat een dergelijk bedrijf niet in een woonwijk thuishoort. Er wordt een comité van bewoners in de Kampstraat/Brink/Brinkstraat opgericht, ze willen dat het

bedrijf gesaneerd wordt, een plan dat al van 1977 dateert...

Tot het overlijden van Vierbergen in juni 1988 blijft de locatie een heet hangijzer. Zijn weduwe zet het bedrijf nog een jaar voort met twee werknemers. Op last van de kantonrechter in Amersfoort wordt GBE gesloten in december 1989 wegens een huurschuld. De gemeente onderhandelt intussen over overname met de familie Van Kasbergen, eigenaren van de grond en het bedrijfspand, maar haakt af als de familie een te hoog bedrag vraagt. Inmiddels is ook gebleken dat de grond sterk verontreinigd is geraakt.

Projectontwikkeling

Met het sluiten van GBE keert de rust tijdelijk terug. Het bedrijfspand dient vervolgens een twintigtal jaren als bedrijfsverzamelgebouw. Totdat er in 2009 plannen voor de bouw van appartementen openbaar worden gemaakt en

Afgekeurd plan 2009.

er bezwaar wordt gemaakt tegen de hoogte van het complex. Projectontwikkelaar Brouwer staakt daarop de plannen, de economische crisis maakt het sowieso moeilijk om de investering snel rendabel te maken.

In 2015 pakt de zoon van Brouwer het project weer op, nu met 6 appartementen in 3 bouwlagen, voor de doelgroep senioren. Ondanks

Afgekeurd plan 2016.

Leegstaand bedrijfspand Kampstraat 2B.

het meer klassieke uiterlijk van dit bouwplan, waardoor het complex beter in het straatbeeld zou passen, blijven de omwonenden strijdlustig.

Een derde bouwplan mag dan eindelijk gerealiseerd worden, de plaatselijke aannemer Van der Wardt startte in het najaar van 2021 met het bouwrijp maken van het complex *Baarnsche Veste*.

Beeld

Afkomstig uit de collectie van de HKB, tenzij anders aangegeven.

Bronnen

Archief Eemland
Archief HKB
CBG.nl
Delpher.nl
Wiewaswie.nl

Dekkers, C.A. en Kasbergen, J.M. van: *Oranje marechaussee zonder vrees en zonder blaam* (1987).

Booy, F. : 'Blik op de Brinkstraat' in *Baerne* 4-2005.

KORFBAL IN BAARN - DE GIRAFFES (1944-1954)

Aan het eind van de Tweede wereldoorlog werd reikhalzend uitgekeken naar afleiding voor de jeugd. Werd daarom in 1944 een Baarnse korfbalvereniging opgericht met de exotische naam De Giraffes? De Giraffes hielden het echter niet lang vol in ons koude kikkerlandje.

door Douwe van der Meulen

Vlag van De Giraffes.

Korfbal was de eerste sport waarin mannen en vrouwen in één team samenspeelden. Tot aan het begin van de twintigste eeuw was dat hoogst ongebruikelijk. Korfbal werd in 1902 in Nederland geïntroduceerd door Nico Broekhuysen, die later hoofd van de Nieuw Baarnsche School zou worden. In Baarn was Broekhuysen bestuurslid van Baarns Bloei (de voorloper van de VVV), de Volksbond tegen Drankmisbruik, de Floralia Vereniging en de Baarnsche Bond voor Lichamelijke Opvoeding. Deze laatste vereniging drong er bij de gemeenteraad op aan om sportvelden aan te leggen in Baarn.

Van 1914 tot 1916 werd reeds gekorfbald door de Baarnse Openluchtspelclub. Er werd gespeeld achter de katholieke kerk, maar ook in het Oranjepark. Na de Eerste Wereldoorlog

volgde in 1922 de oprichting van de Baarnse korfbalvereniging DIO (Door Inspanning Ontspanning). De Nederlandse Korfbal Bond wilde destijds af van de vele clubnamen met eenzelfde afkortingennaam. Mogelijk dat de zaterdagvereniging DIO daarom vanaf 30 april 1926 verder ging onder de naam Openlucht sportclub Baerne (voor 'Korfbal en Athletiek') met als voorzitter Co Beumer. De andere Baarnse korfbalvereniging DVO (Doel voor Oogen) ging vanaf oktober 1924 verder onder de naam Wilskracht.

Oprichting

Op 10 juni van het oorlogsjaar 1944 richtten Jo Middelveld en Co Beumer een nieuwe korfbalclub op om sportbeoefening te verschaffen aan jongeren. Als naam werd De Giraffes gekozen. Er is geen archief bewaard, zodat de reden om een Afrikaans dier als clubnaam te kiezen niet is vastgelegd. Mogelijk heeft het te maken met reiken naar de hoge korf. Clubnamen als De Springbokken, Antilopen en De Gazellen tonen aan dat ook buiten Baarn wel diernamen werden gebruikt.

De eerste voorzitter was H. van Brummelen, met Middelveld als secretaris en N. van Beek als penningmeester. In de Wedstrijd Twaalfstal Commissie (WTC) zaten naast mej. A. Voskuyl de heren J. Stevens en J. Middelveld. Overige bestuursleden waren mej. A. Kroes, P. de Hoog

Gebouw van Christelijke Belangen.

en mej. R. Langelaar. Commissaris voor materiaal was Jo Maters. De jaarvergaderingen werden gehouden in Astoria aan de Oranjestraat.

Nog in de oorlog begonnen op zaterdagmiddagen de trainingen onder leiding van Jo Middelveld in de gymnastiekzaal van Christelijke Belangen. Dit reeds afgebroken gebouw uit 1928/1929 stond op de hoek Leestraat-Parkstraat, vlakbij de Astroschool. Het gebouw werd gebruikt door de kerkenraad van de wijkgemeente maar ook voor jeugdkerk, clubwerk, catechisatie en clubsoos. De eerste trainingen vonden noodzakelijkerwijs binnen plaats, buiten was door de oorlogstoestand niet mogelijk. Naast trainingen werden zaalwedstrijden korfbal 'athletiek' gehouden om een wisselprijs. Voor aspiranten waren er vanaf december wedstrijden met de onderdelen strafdoelen, tijddoelen, hardlopen en op verschillende manieren vangen en balwerpen.

Tenue

Op de eerste bestuursvergadering was besloten dat de wedstrijdkleding zou bestaan uit een zwarte broek of rok met blauw-wit (staande kleur) shirt. De shirts hoefden pas na de oorlog te worden aangeschaft. Omdat de materialen niet makkelijk te krijgen waren was het 'cos-

tuum' voorlopig zwarte broek of rok en een wit shirt. Meerdere leden pleitten echter voor de clubkleuren geel-bruin. De vroegere korfbalclub Baerne had twintig jaar daarvoor echter in de wedstrijdkleuren geel-zwart gespeeld. Het bestuur wilde met een schone lei beginnen en koos daarom voor blauw-wit. Omdat veel leden toch aan de giraffekleuren geel-bruin bleven vasthouden, werd uiteindelijk besloten tot een gulden middenweg: geel shirt met bruine kraag en dito manchetten plus een giraffe op het borstzakje. De spelers van De Giraffes werden dan ook vaak 'de geeltjes' genoemd.

Contributie en clubblad

Het af te dragen inleggeld voor de korfbalbond bedroeg f 1,- per jaar. De contributie voor de leden bedroeg f 0,50 en voor de aspirant-leden f 0,30 per maand. De contributie werd iedere eerste zaterdag van de maand geïnd op de clubmiddag.

*Wanneer het geld niet bij ieder afzonderlijk zal behoeven gehaald te worden, zal dit een hele administratieve besparing betekenen en de schoenzolen van de schatkistbewaarder zeer ten goede komen, stond in het clubblad. Tegelijk met de contributie kon ook 20 cent per maand worden betaald voor het clubblad *De Giraffe*. In de oorlog kon een clubkrant voor het onderhouden van contact met de leden niet verschijnen wegens schaarste aan materialen en papier. De inhoud bestond daarom slechts uit het bekendmaken van trainingen en genomen beslissingen op bestuursavonden. De contributie werd na de oorlog iets verhoogd, zodat de leden het blad gratis ontvingen. Bovenaan het ledenblad stonden twee naar elkaar toegekeerde giraffekoppen met daartussen de tekst 'Officieel orgaan van de BKV De Giraffes'. Al*

Ligging van de velden achter het later afgebroken Steevlied op een RAF luchtfoto uit 1945.

gaww bleek het handiger om het clubblad per wijk aan huis te bezorgen, waarbij aan de bezorger werd betaald. Omdat het clubblad maar eens in de twee weken verscheen, hing er een publicatiebord in de gymzaal.

Zuinigheid was troef. Zo vroeg penningmeester N. van Beek in een van de eerste clubbladen een binnenbal te koop. Pas nadat een aspirantlid een binnenbal had geschonken, kon een nieuwe buitenbal worden aangeschaft.

Velden

Bij de oprichting was nog geen zekerheid over een geschikt veld voor de bijna honderd leden. Er werd gekeken naar speeltuin Het Noorderkwartier, het Oranjepark en naar de voormalige gemeentelijke sportvelden langs de weg naar Anna's Hoeve. Na de aanleg van

een nieuwe weg is deze weg nog herkenbaar als fietspad/ventweg langs de huidige Zandheувelweg. De 6,5 hectare grond voor die velden was door de gemeente Baarn aangekocht in januari 1931. Nog in datzelfde jaar werden vier sportvelden en een oefenveld geschikt gemaakt voor voetbal, atletiek, hockey en korfbal. De velden lagen achter hoeve Steevlied langs de Zandheувelweg richting Anna's Hoeve, en waren bereikbaar vanaf de Amsterdamsestraatweg.

De voormalige Baarnse korfbalverenigingen Baerne en Wilskracht hadden bij de officiële opening van de velden op zaterdag 5 september 1931 een demonstratiewedstrijd gespeeld. De kwaliteit van de velden was slecht en ze werden steeds minder gebruikt. Een deel van de velden was aan het eind van de oorlog dan ook weer bouwland geworden. In 1944 werd het enige nog enigszins in redelijke staat verkerende speelveld door de Baarnsche Hockey Vereniging BHV in bruikleen afgestaan aan De Giraffes. Er waren weinig voorzieningen, zo ontbrak bijvoorbeeld een toilet. Spelers konden zich een beetje wassen met water uit een grote melkbus. De verkleedkamers werden door de gemeente gerenoveerd. De velden lagen afgelegen en *sommige kinderen moesten drie kwartier lopen om in de modder bij Eemnes te komen*, aldus voorzitter Middelveld in de BC van 18 maart 1947. Hij deed daarbij een oproep voor de aanleg van een gemeentelijk Sportpark. De velden waren regelmatig slecht bespeelbaar vanwege wateroverlast. Dan werd wel uitgeweken naar andere Baarnse sportvelden. Het speelveld moest soms voorafgaand aan de speeldagen van schapen worden ontdaan. In een verslag van de uitwedstrijd Excelsior-De Giraffes uit de beginjaren schreef

Giraffes 2 – Samos 3 op 20 maart 1949 aan de Zandvoortweg.

Jo Middelveld: *Tijdens het spelen om de korf gleed een der leden uit, hetgeen een bewijs was dat er koeien op het veld gelopen hadden. Plotseling kreeg ook de bal een groene plek, waardoor een van de dames hem niet op dorst te vangen.* Het clubblad werd gemaakt door de Copieerinstelling C.F. van Klarwater in Baarn.

Competitie

In september 1945 werden vijf seniorenteam en een aspirantenteam ingeschreven in de Gooische en Utrechtsche Korfbalbond. Deze GUKB was op 5 juli 1921 ontstaan vanuit de Gooi- en Eemlandsche Korfbalbond. Er werd op zaterdag en zondag gespeeld.

De aspirantenafdelingen waren zoveel mogelijk naar leeftijd ingedeeld. Zij speelden wedstrijden tegen verenigingen als Altius (Hilversum), Kamco (Maartensdijk), RDZ (Zeist), Samos (Utrecht), Vogel (Utrecht) en DSV (Bussum).

De eerste jaren verliepen bemoedigend voor De Giraffes. Zo promoveerde het eerste team na het eerste jaar al uit de regionale Eerste Klasse A van de GUKB. In 1946 werd gespeeld in de 3e klasse van de Koninklijke Nederlandse Korfbalbond. In 1947 werd het team nog een klasse hoger ingedeeld. Namen uit het team van destijds waren Ans Beekes, Truus van der Kaa, Gré Krant, Juul Koster, Gerie van Lambalgen, Jo Troost, A. Beumer, Ph. Brandsma, Jo Diefenbach, W. van Doorm, Jo Maters en Jo Middelveld. Het tweede team speelde net als in 1945 in de 1e klasse van de GUKB, maar promoveerde in 1946 naar de 3e Klasse van de KNKB. Het korfbalveld voldeed echter niet aan de eisen van de KNKB.

Uit de snelle promoties bleek wel dat De Giraffes kwaliteit hadden. Na selectiewedstrijden op Sportpark Hilversum werden vanaf 1950 een aantal Giraffeleden gekozen in het

GUKB-twaalfstal: de dames Lenie Andriessen en Greet Broerze alsmede de heren T. van Calmthout, Jo Diefenbach en Ph. Brandsma.

Andere wedstrijden

Mijlpaal in het bestaan was het meedoen aan korfbalseries in Arnhem ter gelegenheid van de Nationale Tentoonstelling in april 1950. In de zomer van 1952 organiseerde De Giraffes een bijzondere demonstratiewedstrijd op het veld van Het Baarnsch Lyceum. Vijfhonderd bezoekers, onder wie erevoorzitter van de KNKB Nico Broekhuysen, kwamen af op dit hoogtepunt van de Sportweek. De wedstrijd ging tussen de Nederlandse Bondsploeg en een twaalfstal uit het District Gooi-Utrecht. De Bondsploeg zou in augustus van dat jaar een propagandatoer maken naar Denemarken.

Onder het motto 'De jeugd van de straat naar het korfbalveld' begon februari 1948 een propaganda-actie. Op een speciale korfbal-filmavond werden korfbalopnames vertoond met tussendoor grappige filmpjes. De jeugd werd opgeroepen om mee te doen aan het scholierenkorfbal. Zij konden zich op woensdagavond 7 uur melden in de gymnastiekzaal van het Gebouw voor Christelijke Belangen. Speciaal voor het spelen van scholierenkorfbal werd door de gemeente het Oranjepark beschikbaar gesteld. Ook werden korfballessen gegeven op scholen. Later dat jaar kwam er een heuse schoolkorfbal-competitie op initiatief van schoolkorfbalcommissie, de heren W. Commijs, gymnastiekleraar en De Groot, hoofd der Oosterschool. In mei 1951 deden scholen mee uit A'foort, Soest, Soesterberg en Baarn. In het Oranjepark werden 's zomers Vijfkamp korfbal-behendigheidswedstrijden gehouden. Winnaars uit de eerste jaren waren Teuny van

der Veen en Jo Diefenbach. Bij de meisjes won Ans Beekes, bij de jongens Jan van Rijn.

Twee sporten binnen de vereniging

Enkele jaren na de oprichting had De Giraffes een volleybalafdeling gekregen. Volleybal had als voordeel dat er minder spelers nodig waren voor een team. Meerdere korfballers speelden dan ook in een volleybalteam van De Giraffes. Het ledental liep echter terug, in 1950 waren er nog maar 55 leden. In 1953 werd een team ingeschreven voor de competitie hoewel het aantal speelsters op dat moment onvoldoende was. In september van dat jaar meldde de BC dat er enige jonge speelsters waren gevonden om een eerste team te vormen. Op 20 november 1953 schreef dezelfde krant dat voor die zondag geen wedstrijd was vastgesteld en *Dat is voor de geeltjes, na de moeilijke wedstrijden van de laatste weken niet zo'n groot bezwaar, temeer dat zij, nu de NeVoBo⁽¹⁾-competitie is gaan draaien, ook vrij regelmatig hun volleybalwedstrijden moeten spelen.*

Van 20 december 1953 tot eind maart 1954 kwamen de korfballers niet in actie en de wedstrijden daarna verloren zij meermalen met grote cijfers, al werden er tegen sterke ploegen ook successen behaald. Midden mei 1954 stopte de wintercompetitie alweer. Door het vertrek naar elders, in combinatie met een aantal blessures, besloot het bestuur voor het volgende seizoen geen teams meer in te schrijven bij de competitie van de GUKB.

Reünie

In 1956 werd de korfbalafdeling van De Giraffes opgeheven. Ruim vijftig jaar na de oprichting werd op zaterdag 9 september 1995 een reünie gehouden in het gebouw Koningsdael aan

Volleybal

Na de opheffing van de korfbalafdeling in 1956 bleef De Giraffes nog een aantal jaren bestaan als volleybalclub. Leden van De Giraffes waren zowel lid van de korfbal- als de volleybalafdeling. Volleybal had als voordeel dat het gespeeld kon worden in een kleine ruimte, zowel in de zaal als op het veld. Verschillende leden van PSV Baarn en De Giraffes waren volleybalpioniers in Baarn en speelden diverse onderlinge wedstrijden. Als onderdeel van de Sportweek van 1948 organiseerde de Baarnse Sportbond enkele onderlinge volleywedstrijden. In de vijftiger en zestiger jaren werden afvalvolleybaltoernooien gehouden. Hieraan deden soms meer dan twintig teams mee met namen als Ocriet, Bafibion, TOV, PSV, BVV Baarn, Excelsior, de PTT, BG&SV en natuurlijk De Giraffes. Aanvankelijk werd gespeeld op het terrein van het Oranjepark, bij het oude politiebureau, het huidige parkeerterrein tegenover De Leuning. Later werd ook gespeeld op de velden van TOV en op het veld van de toenmalige speeltuinvereniging Het

Noorderkwartier aan de Israëlsstraat. 's Winters werden er volleybalnetten gespannen in de toneelzaal van hotel Astoria voor de wintercompetitie.

Drie damesteams en drie herenteams van De Giraffes deden mee aan de regionale competitie die in de Markthal in Amersfoort werd afgewerkt. De dames speelden geruime tijd in de regionale overgangsklasse. De meisjes Schomaker en Greet Broerze werden meermaals verkozen in regionale teams, evenals Joop Houwers bij de heren. De beste Giraffespeler was zonder meer Dingeman (Dinco) van der Stoep. Deze spelverdeler speelde verschillende malen in het Nederlands team. De volleybalafdeling had op het hoogtepunt van haar bestaan meer dan 150 volleyballende leden.

Langzamerhand gingen ook leden van Baarnse gymnastiekverenigingen zich voor de volleybalsport interesseren. In de zestiger jaren ging De Giraffes op in de volleybalafdeling van BG&SV die op haar beurt in 1986 zou opgaan in volleybalclub Touché '86.

de Koperwiek in Soest. Er was een uitgebreide rijsttafel en er werd een grote wand samengesteld met foto's, krantenverslagen en anekdotes. Het geheel werd omlijst met muziek uit de vijftiger en zestiger jaren.

Beeld

Tenzij anders aangegeven, afkomstig uit de beeldbank van de HKB.

Noot

1. Afkorting voor Nederlandse Volleybal Bond.

Bronnen

Gooi- en Eemlandsche Korfbalbond (G.E.K.B.) (vóór okt. 1933)

<http://resources.huygens.knaw.nl/sportbonden-clubsperiodieken/gids/bond/67839119>.

<https://sportgeschiedenis.nl/encyclopedie/algemeen-korfbalgeschiedenis/>.

Databank Sport-Sportbonden, sportclubs en sportperiodieken in Nederland tot 1940.

Archief Baarnsche Courant (BC).

AANWINSTEN VIERDE KWARTAAL 2021

De collectie van de Oudheidkamer is het afgelopen kwartaal verrijkt met 41 objecten, waaronder 16 boeken en 40 promotieartikelen van Baarnse bedrijven of verenigingen en van het Koninklijk Huis. Op onderstaande foto ziet u een selectie van de recente aanwinsten. Wij danken de gulle gevers van harte!

Mocht u van zins zijn om op te ruimen en treft u tijdens die actie spullen aan die van Baarnse afkomst zijn of als onderwerp Baarn hebben? In de collectie van de Oudheidkamer zullen ze een goed tehuis vinden.

Op de foto ziet u in willekeurige volgorde: *Vandaag is morgen alweer gisteren*, deel 2, door E. Vermeulen, Cees Roodnat

en Eric van der Ent; drie delen handgeschreven tekst, uitgetypt met de geschiedenis van paleis Soestdijk, rentmeesters/Intendanten, correctie en verduidelijking van de gevolgen voor paleis Soestdijk; *Groeneveld te Baarn. Bijdragen tot het bronnenonderzoek naar de ontwikkeling van Nederlandse historische ruinen, parken en buitenplaatsen*; *In dienst van het gezag*, autobiografie van Simon Verkade; affiche veiling woonhuis Eemnesserweg 108 op 22 nov. 1977; Delftsblauw wandbord 'Juliana 1948-1973'; wandbord 'Weer hechter scharen w'ons eensgezind, om het Oranjehuis en 't Koningskind; blik met afbeelding van Juliana en Bernhard; Anbo Baarn, 60 jaar; klein blauw verbandsetje 'Anbo Baarn, 60 jaar'; koningshuispuzzel 1000 stukjes Koningin Juliana en Prinses Beatrix.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.
Oplage: 850 ex.
Vormgeving en druk:
De Bunschoter, Bunschoten.

Redactie

Henriëtte Beuk
Marjo Stam
Mariette van Oosterwijk Bruyn
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326, 3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a, 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het sou-
terrain. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo 14-16 u en za 11-13 u of op af-
spraak. Bel voor nadere informatie
naar (035) 54 303 77 tijdens ope-
ningstijden of mail naar oudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 20.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de
Historische Kring Baerne te Baarn.
Extra bijdragen zijn van harte wel-
kom. Als lid ontvangt u gratis het
kwartaalblad *Baerne* en heeft u gra-
tis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als cultu-
rele ANBI (Algemeen Nut Beogende
Instelling). Giften aan een ANBI kunt
u van de inkomsten- of vennoot-
schapsbelasting aftrekken. Een er-
kende ANBI hoeft geen successie- of
schenkingsrechten te betalen over
legaten en schenkingen. Uw schen-
king komt dus volledig ten goede
aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen NL: € 15 per
jaar. Gelieve contributie plus ver-
zendkosten in één bedrag over te
maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Oudheidkamer HKB, Hoofdstraat 1a;
Bruna, Laanstraat 32.
Los exemplaar € 4,00.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. J. Baerends (voorzitter)
T (035) 54 228 54

Mw. M. Olthof (secretaris)
T (035) 54 306 65

Dhr. J.M.M. Boers (penningmeester)
T (035) 63 125 45

Algemeen bestuur

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

Mw. A. van Egdom
werkgroep Communicatie
M 06 25 353 423

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

Voor onderstaande activiteiten zijn de dan geldende coronamaatregelen van kracht, gelieve uzelf aan te melden via E secretaris@historischekringbaerne.nl o.v.v. naam, aantal personen en telefoonnummer. Voor actuele info verwijzen wij u graag naar onze website.

29-mrt Algemene Ledenvergadering in de Herberg van Paulus, Stationsstraat 16 te Baarn, aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u

6-apr Lezing over Maarten van Rossum, door Sander Wassink in Het Baarnsch Lyceum, Torenlaan 83 te Baarn; aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u

25-mei Lezing 'Sprinkgermanen en Stinkmanneltjes' door Frits Booy in Het Baarnsch Lyceum; aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. De redactie heeft er naar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de redactie wenden.

Inruilactie

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huismerk en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG CENTRUM
BAARN
specialisten in beweging

**FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
REVALIDATIE
ECHOGRAFIE
SHOCKWAVE**

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

**Plus-
praktijk**

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.